

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ALKOL KULLANMA SIKLIĞININ ARAŞTIRILMASI

Sema AKKAYA¹

ÖZET

Alkol ve sigara gibi bağımlılık yapan ve sağlığı tehdit eden maddelerle ilk tanışmalar genellikle gençlik çağında başlar. Bu çalışma üniversite öğrencileri arasında alkol kullanım sıklığının belirlenmesi amacıyla Muğla Üniversitesi öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırma kapsamına alınan 713 öğrenci, Muğla Üniversitesinde okuyan öğrenciler arasından basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Veriler anket yöntemi ile toplanmış, marjinal ve çapraz tablolar hazırlanarak, hesaplamalar yüzdeler olarak yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin %48,81'inin alkol kullandığı, %72,12'sinin 16-20 yaş arasında alkole başladığı, %12,64'ünün ise her gün alkol kullandığı saptanmıştır. Öğrencilerin %54,42'sinin ailesinde alkol kullananların bulunduğu belirlenirken, %82,33'nün arkadaşlarının da alkol kullandığı tespit edilmiştir. Alkol kullananların %43,61'inin tadını sevdiği için alkol kullandığı, %82,61'inin alkolün zararları hususunda bilgi sahibi olduğu ve hemen hepsinin alkol kullanımına bağlı olarak sorunlar yaşadığı bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin alkol kullanım sıklığının yüksek olduğu saptanmış olup, öğrencilerin alkol kullanımına bağlı sorunlar yaşadığı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alkol, Alkol Kullanımı, Üniversite Öğrencileri

¹Öğr. Gör. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

İletişim/Corresponding Author: Sema AKKAYA

Tel: 0 252 2111300 **e-posta:** semaakkaya@gmail.com

Geliş Tarihi/Received :25.10.2013

Kabul Tarihi/ Accepted:16.12.2014

INVESTIGATION OF FREQUENCY OF ALCOHOL USE OF MUĞLA UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

The beginning of health threatening and addictive substances like tobacco and alcohol starts at adolescence. The aim of this study is to determine the frequency of alcohol use among the students at Muğla University. The 713 students in the research were selected by using simple random sampling method. The data were collected through a survey, marginal and cross tables were prepared, percent related calculations were used. In the research it is determined that the %48.81 of the students use alcohol, %72.12 of the students started using alcohol at the age of 16 to 20 and %12.64 of the students use alcohol everyday. It is also determined that %54.42 of the students' families are alcohol users and %82.33 of the students' friends are alcohol users too. The %43.61 of the alcohol users of this study drink alcohol because of its taste, the %82.61 of the students were aware of the hazards of alcohol and most of them have had problems because of alcohol use. As a result of this study, it is determined that the frequency of alcohol use is high and students have problems due to using alcohol.

Key Words: Alcohol, Using Alcohol, University Students

GİRİŞ

Alkol bağımlılığı, en sık karşılaşılan madde bağımlılıkları arasındadır (1). Çağımız insanların günlük yaşamında alkole verdikleri yer gittikçe artmakta, bu artışa paralel olarak alkole bağlı bireysel ve toplumsal sorunlarda artış olmakta ve alkol alışkanlığı nedeniyle insanların beden ve ruh sağlığının bozulması yanında, ailesel ve kişisel çatışmalar ortaya çıkmaktadır (2). Serbest kullanımına ve satışına izin verilmesi, alkol kullanımının kabul edilebilir oluşu ve bir ölçüde hoşgörü ile karşılanması bu ürünlerin tüketimini ve buna bağlı olarak da bağımlılığını arttırmaktadır (1). Yılda 200.000 kişi alkole bağlı bir sorundan yaşamını yitirmektedir. Alkol kullanımı, büyük çaptaki sağlık sorunları yanında trafik kazaları, intihar, suça yönelme, aile parçalanması, iş hayatının bozulması, meslek kayıpları ve diğer ekonomik problemler gibi, toplumlara pek çok zararları olan çok boyutlu biyopsiko sosyal bir sorundur. Alkollü iken araç kullanma gençlerde akut alkole ilişkin ölümler için en yaygın risk etmenidir (3). Gençlik dönemi, gencin fiziksel ve duygusal olarak pek çok değişiklik yaşadığı, kişilik arayışı içinde olduğu kritik bir dönemdir. Heves, özentisi ve kendini kanıtlama çabası ile gençler bağımlılık yapan maddelere karşı daha çok ilgi duymakta ve kullanmaktadır (3,4). Bir gencin alkol kullanması bağımlılığa yol açabileceği için tehlikelidir (3). Bu nedenle bu araştırma Muğla Üniversitesi öğrencileri arasından rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen öğrencilerin alkol kullanım sıklığını ve sebeplerini araştırmak amacı ile planlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Bu araştırma, Muğla Üniversitesine bağlı fakülte ve yüksekokullarda okuyan toplam 713 öğrencide (275 kız, 438 erkek) yapılmıştır. Öğrenciler basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup, anket sorularının anlaşılabilirliği daha önce bir ön test grubu (20 kişi) ile denenmiştir. Anket sorularını; öğrencilerin hangi birimde okuduğu, yaşı, cinsiyeti, barındığı yer, boş zamanlarını değerlendirme biçimi, alkol kullanıp kullanmadığı, alkole başlama yaşı, alkolün zararları hakkında bilgi alma sahibi olup olmama durumu, alkol kullanma nedenleri ve alkole başladıktan sonra yaşadıkları sorunlar oluşturmaktadır. Anket formları dağıtılıp aynı gün içinde toplanmıştır. Formlar araştırmacı tarafından veri kodlama kağıdına geçirilerek veriler marjinal ve çapraz tablolar hazırlanıp yüzdelik olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin okudukları birimler ve dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1. Öğrencilerin Okudukları Birimlere Göre Dağılımı

Birimler	Öğrenci sayısı	%
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	265	37,17
Fen Edebiyat Fakültesi	243	34,08
Sağlık Yüksekokulu	70	9,82
Teknik Eğitim Fakültesi	14	1,96
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	45	6,31
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	12	1,68
Meslek Yüksek Okulu	64	8,98
Toplam	713	100

Buna göre İktisadi İdari Birimler Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri çalışmada yer alan öğrencilerin oldukça büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Öğrencilerin %7,43’ünün 17-18 yaş, % 29,32’sinin 19-20 yaş, %35,34’ünün 21-22 yaş %27,91’nin ise 22 yaş ve üzeri yaşları arasında oldukları saptanmıştır (Tablo2). Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %61,3’ünü erkekler, %38,57’sini ise kızlar oluşturmaktadır (Tablo 3). Yapılan araştırmada öğrencilerin çoğunluğu %53,02’si öğrenci evinde, %2,10’u ailesi ile birlikte, %41,09’u yurttan, %3,23’ü ise pansiyonda kaldıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %50,49’nun boş zamanlarında kitap okuduğu, % 35,34’ünün sinemaya gittiği, %41,31’inin arkadaş toplantılarına katıldığı, %31,69’unun kafe, bar ve diskoya gittiği saptanmıştır.

Alkol kullanıp kullanmamalarına göre öğrencilerin %48,81’inin alkol kullandığı, %48,11’inin ise alkol kullanmadığı, %3,09’unun ise soruya cevap vermediği saptanmıştır (Tablo 4). Alkole başlama yaşının %72,12’sinin 16-20 yaş, %18,68’inin 15 yaş ve altı, %9,20’sinin ise 21 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Yaş Dağılımları Ve Alkole Başlama Yaşları

Yaş	Sayı	%	Alkole başlama yaşı	%
17-18	53	7,4	15 yaş ve üzeri	18,68
19-20	209	29	16-20 yaş	72,12
21-22	252	35,34	21 yaş ve üzeri	9,20
22 ve üzeri	199	27,91		
Toplam	713	100		100

Öğrencilerin %82,33'ünün arkadaş çevresi alkol kullanırken, %17,53'nün arkadaş çevresi ise alkol kullanmamaktadır. Yapılan araştırmada öğrencilerin %54,42'sinin ailesinde alkol kullanan bulunmazken, %45,02'sinin ise ailesinde alkol kullanan olduğu belirlenmiştir. Gençlerin yarısının (%50,57) ara sıra alkol kullandığı, %12,64'nün her gün, %25,57'sinin haftada bir, %10,92'sinin ise ayda bir alkol aldıkları belirlenmiştir. Yine öğrencilerin yarısına yakınının tadını sevdiği için (%49,13), %19,54'ünün sıkıntılardan kurtardığı için, %15,51'inin de çevresine uyum sağlamak için alkol kullandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerinin büyük çoğunluğu alkolün sağlığa zararları hakkında bilgi sahibi olduğunu ifade ederken (%82, 61), alkol aldıktan sonra %31,75'inin baş ağrısı, %17,43'ünün uyku düzensizliği, %13,49'unun sinirlilik ve %4,9'unun da çarpıntı yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetleri Ve Cinsiyete Göre Alkol Kullanım Sıklığı

Cinsiyet	% Alkol kullanan	% Alkol kullanmayan
Kız	38,57 107	30,75 157 45,77
Erkek	61,3 241	69,25 186 54,73
Toplam	100 348	100 343 100

22 Öğrenci bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Alkol Kullanma Durumu

Öğrencilerin alkol kullanma durumu	Alkol kullanan		Alkol Kullanmayan		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kullanan	6	40,0	9	60,0	15	100
Kullanmayan	25	17,0	122	83,0	147	100
Toplam	31	19,1	131	80,9	162	100

TARTIŞMA

Bu araştırma üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığının ve nedenlerinin belirlenmesi amacı ile Muğla üniversitesi öğrencileri arasında yapılan ilk çalışmadır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin %48,81'inin alkol kullanmakta olduğu belirlenmiştir. Bilir ve Mağden tarafından Hacettepe Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan çalışmada öğrencilerin alkol kullanım oranı %41,8 olarak belirlenmiş olup, bizim sonucumuza benzerlik göstermektedir (5). Trakya Üniversitesi öğrencilerinde alkol kullanım sıklığının araştırıldığı başka bir çalışmada bu oran %33,2, Ege üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada ise %76 olarak bulunmuştur (3, 6). Tümerdem ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmaya göre ise yükseköğrenim gençliğinde alkol içme oranının İstanbul'da %43,6, Burdur'da %31,6, Samsun'da ise %16,3 olduğu bulunmuştur (7). Bu sonuçlar, toplumda gençlerde alkol kullanımının coğrafik bölgelere göre değişiklik gösterdiğini düşündürmektedir. Ülkemizde ve diğer ülkelerde genç gruplarda yapılan çalışmalarda ise alkol kullanım sıklığı %18,0-82,0 arasında değişen oranlarda belirlenmiştir (8,9).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %38,57'sinin kız, %61,43'nün erkek öğrenci olduğu belirlenirken alkol kullanma oranı kız öğrencilerde %30,75, erkek öğrencilerde ise %69,25 olarak saptandı. Bulgularımız Bilir ve Mağden'in yaptığı araştırma sonuçları (kızların %33,12, erkeklerin %66,7'si) ile benzerlik göstermektedir (10). Hammer ve Vaglum tarafından 19-22 yaş yetişkinleri arasında yapılan çalışmada ise erkeklerin kızlardan üç kat daha fazla içki içtikleri bulunmuştur (11). Bu sonuçlar özellikle toplumumuzda alkol kullanmanın erkekliğin bir göstergesi, kadınların içki içmelerine karşı bakış açısının hoş olmaması ve gençlik döneminde de özentiyeye bağlı büyümenin sembolü olarak algılanabilir (12,13). Ailede alkol kullanım durumuna bakıldığında, öğrencilerin %45,02'nin ailesinde alkol kullanıldığı ve aile de alkol kullanımı oranı ile öğrencilerin alkol kullanımı oranını birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. Ayrıca gençlerin çevrenin etkisiyle de alkol kullanmaya başladıkları düşünülürse, alkole başlamada ve kullanmada aile önemli bir etken olarak düşünülebilir. Ailelerin eğitim durumlarına bakıldığında annelerin %44,65'nin babaların ise %39,13'nün ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır. Öztürk ve Aykut'un Erciyes Üniversitesi öğrencileriyle yapmış oldukları bir çalışmada öğrencilerin annelerinin %52,2'si, babalarının ise %53,8'i ilkokul mezunu olarak bulunmuş olup bu sonuçlar çalışmamız sonuçları ile benzerlik göstermektedir (14). Süleyman Demirel üniversitesi öğrencilerinde yapılan benzer bir çalışmada öğrencilerinde anne ve babalarının okuryazar olanların oranı

üniversite eğitilmiş anne babalara göre daha yüksek bulunmuştur (15). Araştırmaya katılan öğrencilerin %72,12'sinin 16-20 yaş arasında alkole başladığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, Tot ve arkadaşlarının sonuçları ile (16-18 yaş arası alkole başlama yaşı %60) uyumludur (16). Öğrencilerin %82,61'inde alkolün zararları hakkında bilgi sahibi olduğu saptanmıştır. Buna rağmen çalışma grubunun %48,81'inin alkol kullanıyor olması, öğrencilerin alkolün zararlarını bilmelerine rağmen, kullanmaya devam ettiklerini göstermektedir. Bu durum, toplum genelinde de yaygın bir durumdur. Öğrencilerin %12,64'unun her gün, %25,57'sinin haftada bir, %10,92'sinin ayda bir, %50,57'sinin ise ara sıra alkol kullandığı saptanmıştır. Arkadaş çevresinde alkol kullanma oranı %82,33 olduğu halde çevreye uyum nedeniyle alkol kullananların oranı sadece % 15,51 bulunmuştur. Bağımlılık yapan maddelere başlamada çevrenin önemli bir etken olduğu bilinmesine rağmen, araştırma sonuçlarının bu durumu desteklemediği tespit edilmiştir. Yine çalışmamızda öğrencilerin %49,13'ü alkolün tadını sevdiği için %19,54'ünün ise sıkıntılardan kurtardığı için kullandığını belirtmiştir. Çakmak ve Ayvaşık'ın yapmış oldukları çalışmada da en sık alkol kullanma nedeni olarak “eğlence için” ve “sorunlarını unutmak için” yanıtları en sık rastlanan yanıtlar arasında gösterilmiştir (17).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak; öğrencilerin yarısına yakının alkol kullandığı, erkek öğrencilerde alkol kullanımının kızlara göre daha yüksek olduğu, alkol kullanma başlama yaşının 16-20 yaş arasında olduğu, çalışma grubunun yarısına yakınının ailelerinde alkol kullanımı olduğu, çevrelerinde alkol kullananların oranının çok yüksek olduğu ve gençlerin yarısına yakınının büyük çoğunluğunda ara sıra ve tadını sevdiği için alkol kullandıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar bize toplum ve özellikle gençlik için giderek önemli bir tehlike haline gelen alkol kullanımının azaltılması için öncelikle özendirici yayınların ve reklamların önlenmesi ve toplumun bu konuda daha duyarlı hale getirilmesi için çalışmalar yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Bu amaçla bu tür anket çalışmalarının devam ettirilmesi, alkol kullanım sebeplerinin daha detaylı araştırılarak üniversite yönetimleri tarafından öğrencilerin alkol kullanımının azaltılması veya ortadan kaldırılmasına yönelik çözümler üretmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

- 1-Birsöz S, Turgay A, Psikiyatride İlaç Tedavisi, Medikomet Basım, Ankara, 1994; 55-68
- 2-Kum N, Pektekin Ç, Özcan, A, Psikiyatri Hemşireliği EI Kitabı, 1.Baskı, Vehbi Koç Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996; 98-115
- 3-Yiğit Ş, Khorshid L, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Öğrencilerinde Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı. Bağımlılık Dergisi 2006; 7 (1):24-30
- 4-İlhan Ö, Demirbaş H ve ark. Çıraklık Eğitimine Devam Eden Çalışan Gençlerde Alkol Kullanımı Üzerine Bir Çalışma. Türk Psikiyatri Dergisi 2005; 16(4): 237-244
- 5-Bilir Ş, Mağden D, Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Sigara-Alkol-ilaç Alma Bağımlılık Yapan Maddeleri Kullanma Alışkanlığının Araştırılması. Sağlık Dergisi 1993; 1(65):65-72.
- 6-Göktepe E O, Şenveli B, Kargı N, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri üzerinde bir araştırma, 21. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, 1985, Adana-Mersin, p.95-97
- 7-Tümerdem Y, Ayhan B, Özsüt H, ve ark. Orta ve Yükseköğrenim Gençleri ve Alkol Kullanımı, XXVII.Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, 1986, Marmaris, p.22-26
- 8-Donato F, Monarca S, Chiesa R, Feretti D, Modolo MA, Mardi G. Patterns and covariates of alcohol drinking among high school students in 10 Towns in Italy: A Cross-Sectional Study. Drug Alcohol Depend 1995; 37: 59-69
- 9-Smart RG, Walsh GW.Do Some types of alcoholic beverages lead to more problems for adolescents. J.Stund Alcohol 1995; 56(1):35-8
- 10-Bilir Ş, Mağden D, Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Sigara-Alkol-ilaç Alma Bağımlılık Yapan Maddeleri Kullanma Alışkanlığının Araştırılması. Sağlık Dergisi 1984; 58:15
- 11-Hammer T, Vaglum, P;Use Of Alcohol And Drugs in The Transiational Phase From Adoleansce To Young Adulthood. Journal of Adolescence 1990; 13(2): 129-142
- 12-Barut Y, Üniversite Öğrencilerinin Sigara-Alkol-İlaç Alma ve Uyuşturucu Madde Kullanma Alışkanlığının Araştırılması. Sağlık Dergisi 1992; 1(64): 11-15
- 13-Pirinççi E, Erdem R, Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Alkol Kullanma Alışkanlıkları. AÜTD 2004; 36:71-76

- 14-**Öztürk Y, Aykut M , Erciyes Üniversitesinin Çeşitli Fakültelerinde Okuyan Öğrencilerin Sigara-Alkol-İlaç Alma Durumu ve Bunu Etkileyen Faktörler. Sağlık Dergisi 1989; 1(61): 1
- 15-**Orak S, Tangül Ö ve ark. Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencilerinin Sigara, Alkol alışkanlıkları ve sosyokültürel özelliklerinin incelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2004; 11(3):1-7
- 16-**Tot Ş, ve ark. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara ve Alkol Kullanım Yaygınlığı ve İlişkili Özellikler. Anadolu Psikiyatri Dergisi; 2002(3):227-231
- 17-** Çakmak SŞ, Ayvaşık BH, Üniversite Öğrencilerinde Alkol Kullanma Nedenleri ile Kaygı Duyarlılığı Arasındaki İlişki. Türk Psikoloji Dergisi; 2007; 22(60): 91-107